

КОВИД 19:

**пандемија друштвених
ризика и несигурности**

Оињен Радоњић (уредник)

КОВИД 19: пандемија друштвених ризика и несијурности
Огњен Радоњић (уредник)
Београд 2021.

Издавач

Универзитет у Београду – Филозофски факултет
Чика Љубина 18–20, Београд 11000, Србија
www.f.bg.ac.rs

За издавача

Проф. др Миомир Деспотовић,
декан Филозофског факултета

Рецензенти

Проф. др Сретен Вујовић
Проф. др Миодраг Зец
Проф. др Ђокица Јовановић
Проф. др Бојан Жикић

Лектор

Ирена Поповић

Дизајн корица

Ивана Зорановић

Припрема за штампу

Досије студио, Београд

Штампа

ЈП Службени гласник, Београд

Тираж

200

ISBN 978-86-6427-171-4

Овај зборник је настао у оквиру научноистраживачког пројекта
Човек и друштво у време кризе, који финансира
Филозофски факултет Универзитета у Београду.

САДРЖАЈ

- 7 | *Оињен Радоњић*
Предговор
- I. Социоекономски изазови и дисторзије у високом образовању**
- 13 | *Владимир Илић*
Пандемија као природни експеримент и савремена социологија
- 31 | *Оињен Радоњић*
Пандемија вируса корона и растуће глобалне неједнакости
- 51 | *Мирјана Бобић*
Бити жена/мајка у време пандемије ковида 19 у Србији
- 69 | *Исидора Јарић*
Ендемијски паноптикум незнања: популистички менаџмент високог образовања у пандемијском убрзању
- II. Политички потреси и јавни дискурс**
- 89 | *Никола Самарџић*
Пандемија у игри ауторитарних сила. Нови безбедносни изазови и дилеме либералне демократије
- 103 | *Милан Вукомановић*
Српска православна црква и ковид 19: религијске, друштвене и политичке импликације пандемије
- 115 | *Наиша Јовановић Ајзенхамер*
Теоријски мизансцен за разумевање друштвених и политичких изазова у глобалној пандемији: претече и нове тенденције
- 135 | *Харис Дајч*
Глорификација колаборациониста у Србији уочи и за време пандемије
- 151 | *Мирјана Агамовић*
Ковид речник у јавном дискурсу

Огњен Радоњић*

ПАНДЕМИЈА ВИРУСА КОРОНА И РАСТУЋЕ ГЛОБАЛНЕ НЕЈЕДНАКОСТИ

Апстракт: У раду се разматрају различите перспективе асиметричног удара пандемије вируса корона на економску активност и неједнакост у расподели богатства и дохотка земаља у развоју у односу на развијене земље. На основу расположивих података закључујемо да су тренутно земље у развоју у далеко неповољнијој позицији него развијене земље захваљујући неравномерној глобалној расподели вакцина, обиму неформалне запослености и могућности рада од куће, расположивости и приступу здравственим услугама, израженој зависности од дознака миграната, значајном паду извозних прихода, претераној акумулацији дуга, недовољном капацитету за фискални одговор и израженој неједнакости у расподели дохотка и богатства.

Кључне речи: вирус корона, вакцине, неформална запосленост, привредна активност, неједнакост

Од избијања Глобалне финансијске кризе (ГФК) у септембру 2008. године светска економија је у зони стагнантног привредног раста, па самим тим и растућег пословног песимизма и неизвесности. Након избијања глобалне пандемије вируса корона почетком марта прошле године, у свом извештају из априла 2020. године, Међународни монетарни фонд (International Monetary Fund – ММФ) заузео је становиште да ће пад глобалног БДП-а пер capita (per capita) у 2020. износити 4,2%, при чему ће 90% светских привреда имати негативну БДП пер capita стопу раста (International Monetary Fund, 2020a). Поређења ради, током 2009. године, након избијања ГФК, глобални БДП пер capita пао је за 1,6%. Такође, ММФ је у априлском извештају исказао очекивање да ће глобални БДП пер capita 2021. године порастати за 4,6%. У октобарској процени исте године, ММФ је предвидео драматичан пад 2020. године са очекиваном стопом

* Редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Економија. Адреса е-поште: oradonji@fbg.ac.rs.

негативног привредног раста од 4,9%, али и релативно оптимистичним предвиђањем за 2021. годину са стопом раста од 5,4% (International Monetary Fund, 2020b). На крају, у свом јануарском извештају из 2021, Светска банка (World Bank – СБ) проценила је да је 2020. године светска економија контраковала за 4,3%, што је највећи привредни пад после глобалних рецесија које су уследиле након два светска рата и Велике депресије (World Bank, 2021).

Према проценама Међународне организације рада (International Labour Organization – МОП), 1,25 милијарди људи, односно 40% глобалне радне снаге, запослено је у секторима који су били под снажним ударом пандемије због чега се суочавају са великом вероватноћом губитка посла (International Labour Organization, 2020). У развијеним земљама (РЗ) први удар кризе био је блажи него што се очекивало, али је опоравак био спорији од предвиђеног због убрзаног ширења заразе, тако да процена пада производње у РЗ за 2020. годину износи 5,4%. Када су земље у развоју (ЗУР) у питању, опоравак је био бржи од очекиваног, пре свега због наглог и убрзаног опоравка производње у Кини, због чега је процењено да њихов пад 2020. године износи 2,6%. Ипак, уколико се из разматрања искључи Кина, остале ЗУР су доживеле прилично јак удар, због чега је процењено да су доживеле сличан пад као и РЗ (5%). Процене опоравка светске привреде прилично су магловите и зависе од бројних фактора, пре свега успеха у контроли заразе и ефикасности имунизације становништва путем вакцинације.

Глобалне неједнакости у расподели вакцина

Јасно је да се не може говорити о глобалном опоравку уколико се процес вакцинације светског становништва не одвија равномерно. Нажалост, тренутни подаци говоре да на том пољу постоје велике несразмере. Вакцине су и даље ретка роба до које је веома тешко доћи, што се посебно односи на ЗУР. Приближно 190 земаља света, од којих су 64 РЗ, прикључило се иницијативи COVAX (COVID-19 Vaccine Global Access Facility) Светске здравствене организације (World Health Organization – СЗО), чији је циљ равномерна дистрибуција вакцина у глобалним размерама. Ипак, истовремено са том иницијативом, велики број земаља, углавном развијених, потписао је билатералне споразуме са произвођачима како би добиле преференцијални третман у приступу вакцинама. Неке земље су искористиле те споразуме да осигурају број вакцина који далеко надмашује број-

ност њиховог становништва.¹ Такви уговори недвосмислено стављају ЗУР у инфериоран положај јер не могу да испуне своје потребе за вакцинама захваљујући ограниченој понуди произвођача и често веома ограниченим финансијским могућностима.² Према расположивим подацима, 2020. године потписана су 44 билатерална споразума између држава (углавном РЗ) и произвођача и још 12 ове године. Многе РЗ правдају свој преференцијални третман у приступу вакцинама тиме што су значајно улагале у процес истраживања и развоја произвођача. Само у Америци, шест произвођача вакцина је од државе добило субвенције у износу од 12 млрд. УСД (*Medecins Sans Frontiers*, 2020).³

Ипак, све док су вакцине ретка роба, мора се поставити питање колико је доза потребно осигурати за сопствене потребе пре него што се приступи њиховој равномернијој светској расподели. Сасвим супротно од аргумената које су изнеле РЗ у корист свог преференцијалног статуса, велике субвенције које су те земље доделиле произвођачима основ су за одустајање од патентне заштите вакцина. На тај начин би се повећали капацитети за њихову производњу. Опет, до сада су Америка, Европска унија, Уједињено Краљевство, Швајцарска, Норвешка, Јапан, Аустралија и Бразил успешно блокирали покушај Индије, Јужне Африке и још неких ЗУР да у оквиру СЗО издејствују суспензију патената за производњу вакцина (*Prabhala et al.*, 2020).⁴

- 1 Екстреман је пример Канаде, која је је у својим билатералним споразумима са неколико произвођача обезбедила девет пута више доза од 37 милиона становника колико има. Осим тога, Канада је, путем иницијативе COVAX, обезбедила 1,5 милиона доза (*Emanuel et al.*, 2021).
- 2 Према последњим расположивим проценама, РЗ су купиле 56% укупно произведених вакцина док у њима живи 19% одрасле светске популације. С друге стране, ЗУР су купиле 33% укупно произведених вакцина иако у њима живи 81% одрасле светске популације (*Rouw et al.*, 2021).
- 3 AstraZeneca/Oxford University (преко 1,7 млрд. УСД), Johnson&Johnson/BiologicalE (1,5 млрд. УСД), Pfizer/BioNTech (2,5 млрд. УСД), GlaxoSmithKline/Sanofi Pasteur (2,1 млрд. УСД), Novavax/Serum Institute of India (2 млрд. УСД) и Moderna/Lonza (2,48 млрд. УСД) (*Medecins Sans Frontiers*, 2020). Додатно је BioNTech, партнер Pfizer-а, од немачке владе добио субвенцију у износу од 445 мил. УСД. Када се узме у обзир да су целокупни трошкови израде те вакцине износили 3,1 млрд. УСД и да се очекује да ће Pfizer/BioNTech од тог посла 2021. године остварити профит од 4 млрд. УСД (профитна стопа од 25–30%), постаје јасно колико је тај подухват уносна инвестиција (*Griffin & Armstrong*, 2020; *Merelli*, 2021).
- 4 Додатно би, како би се повећала производња и дистрибуција вакцина, било корисно да СЗО заузме активнију улогу у дистрибуцији оних вакцина које испуњавају или ће тек испунити предвиђене стандарде за употребу, попут руске вакцине Спутник, кинеске Синовак и других вакцина које су развиле Куба, Индија и још неке земље.

Колике су несразмере у глобалној расподели вакцина, најбоље илуструје изјава директора СЗО Тедроса Гебријесуса (Tedros Ghebreyesus) дата средином јануара ове године: „Више од 39 милиона доза вакцина је до сада администрирано у 49 РЗ, док је само 25 доза испоручено једној врло неразвијеној земљи“ (World Health Organization, 2021b). Тренутно, 130 земаља света није администрирало једну једину дозу. Према неким проценама, на основу постојећег система глобалне расподеле вакцина, велики број сиромашних ЗУР неће доћи до вакцине до 2024. године, што повећава вероватноћу мутације вируса, па самим тим и смањује могућности контроле заразе чак и у РЗ које обилују вакцинама. Наравно, то су врло лоше вести јер равномерна расподела вакцина није само морални чин већ и неопходан услов глобалног зауздавања пандемије, па самим тим и глобалног привредног опоравка.

Глобалне неједнакости у неформалној запослености

Када је у питању утицај пандемије вируса корона на глобалне економске токове, за сада можемо рећи да комбинација опадајућих доходака, раста неизвесности и незапослености има негативан утицај на приватну потрошњу, посебно у сектору услуга као што су туризам, хотелијерство, угоститељство и саобраћај. Смањење радних часова и губитак посла негативно утичу на потрошњу домаћинстава и повећавају несигурност, нарочито оних који немају приступ социјалној сигурносној мрежи. На страни понуде, застој у производњи због привременог затварања (lockdown), пада у агрегатној тражњи и исцрпљивања залиха у свету који функционише по принципу „just in time“ у догледно време може довести до затварања фабрика и до новог раста у незапослености, што би се негативно одразило на агрегатну тражњу, па самим тим и приватне инвестиције.

Тим шоковима су, на првом месту, посебно изложене ЗУР због великог броја сиромашних, огромног удела неформално запослених у укупној запослености, њихових лоших услова рада и живота, недостатка штедње, претежне немогућности рада на даљину, недовољних здравствених капацитета и великог броја миграната, чије су дознаке значајан извор финансирања домаће потрошње.

Када је неформална запосленост у питању, према подацима МОР, удео неформално запослених радника у укупној запослености у свету износи 61,2%. У групи ЗУР тај удео износи 70%, док у РЗ износи око 15%. И међу ЗУР постоје значајне разлике, тако да је удео нефор-

мално запослених у укупној запослености највећи у Индији (88,2%), Африци (85,8%) и Азији и Пацифику (71,4%).⁵ Последично, огромна већина радника у ЗУР изложена је огромним ризицима у случају дешавања шока као што је глобална пандемија – у тим ситуацијама они су први у реду за отпуштање/привремено отпуштање или смањење радних сати, док, с друге стране, немају приступ социјалној сигурносној мрежи (International Labour Organization, 2018). Дакле, чак и ако постоји могућност употребе снажних фискалних мера за одржање агрегатне тражње, за шта је простор, као што ћемо видети, веома сужен у ЗУР, ти радници њима нису обухваћени јер немају право на плаћено боловање, социјално осигурање, осигурање за случај незапослености, здравствено осигурање ни право на плаћен годишњи одмор.⁶ С друге стране, у РЗ је потпуно другачија ситуација јер су тамо неформално запослени радници у великој мањини.⁷

Такође, ти радници обично раде у лошим и нехигијенским условима у којима је онемогућено физичко дистанцирање и где често нема сапуна ни чисте воде, што не угрожава само раднике већ и њихове породице. Није мање важно то што ти радници већином живе у сламовима (неформална насеља) у којима не постоји могућност за физичку дистанцу и одржавање адекватне хигијене.⁸ Штавише, ти радници, који углавном живе у великим и пренатрпаним градовима,

5 У Србији је неформална запосленост на нивоу од близу 20%, Босни и Херцеговини близу 30%, Јерменији и Северној Македонији 40% и Албанији преко 50% (Birca *et al.*, 2020).

6 Према Оксфамовом (Oxfam) истраживању, само једна од шест светских земаља троши довољно на здравство, само трећина глобалне светске радне снаге има адекватну социјалну заштиту и у више од 100 земаља најмање један од три радника нема адекватну социјалну заштиту попут плаћеног боловања (Oxfam, 2020a).

7 Према истраживању Мидуз и Сере (Midões & Seré, 2021) на узорку од седам РЗ Европе (Аустрија, Белгија, Финска, Француска, Немачка, Италија и Португалија), 18,2 милиона становника или 7% укупне популације анализираних земаља није у могућности да плати месечне трошкове хране и становања (не рачунајући ренту за изнајмљени стан) без плате и само на основу своје уштеђевине, пензије и јавних трансфера. Уколико се узме у обзир тромесечни период, број угрожених нараста на 31,2 милиона или 12,8% популације. Ако се посматра период од три месеца, број угрожених се значајно смањује (анализиране су породице са најмање једним запосленим) уколико претходно запослени чланови породице примају помоћ за незапослене као надокнаду због губитка посла услед избијања пандемије вируса корона – рањива популација се у том случају смањује са 12,8% на 5,9%.

8 На пример, шестина индијске урбане популације (74 милиона) живи у сламовима (Sur & Mitra, 2020). Просечна индијска породица има пет чланова и 40% њих живи у кућама које имају само једну собу (Pandey, 2020).

често преваљују велику раздаљину да би дошли до посла, због чега су приморани да путују у загушеном, из аспекта ширења пандемије веома ризичном, јавном превозу.

Глобалне неједнакости у могућности рада од куће на основу степена развијености, образовања и богатства

Још једна отежавајућа околност за ЗУР је расположивост послова који се могу обављати од куће. Наиме, могућност рада од куће, пре свега, зависи од природе посла. На пример, уколико посао захтева употребу машина или других средстава за рад или физичку интеракцију са колегама или купцима, онда се он не може обавити од куће. Распрострањеност тих послова се разликује међу земљама које се разликују према степену развијености. Тако, могућност рада од куће, која је посебно важна у урбаним зонама, далеко је мања у ЗУР понајвише због концентрације запослености у основним делатностима, услугама и продаји.

Готтлиб и други (Gottlieb *et al.*, 2020) анализирали су структуру запослености у 57 земаља на узорку од 18 милиона особа. Према резултатима њихове анализе урбаних зона, постоји огромна разлика у композицији послова, због чега могућност рада од куће значајно варира са пер capita дохотком. У РЗ је око 40% послова могуће радити од куће, док је та могућност за ЗУР дупло мања. Упадљиво је да су послови који се не могу радити од куће распрострањени међу samozапосленима којих у основним делатностима у ЗУР има 40% и услугама и продаји скоро 45%. Када су у питању руралне зоне, ЗУР имају значајну запосленост (претежно samozапосленост) у пољопривреди (преко 50% у неким земљама) која се не може обављати са дистанце.

Значајан налаз ове студије је и да могућност рада од куће и у РЗ тако и у ЗУР значајно зависи од образовања. Када се упросече резултати анализе 57 земаља, свега 4,2% радника без средње школе и 24% са средњом школом има могућност да раде од куће.⁹ Није мање важно да могућност рада од куће значајно зависи и од богатства. Свега 2,5% радника који долазе из породица које се налазе у 20% најсиро-

9 Још један пример асиметричног удара пандемије у РЗ и ЗУР јесте образовање. Наиме, 180 земаља је 2020. године привремено затворило школе, што значи да се ван школа нашло 1,7 милијарди деце и младих. Ипак, деца и млади су у ЗУР ван школског система били четири месеца, док су у РЗ били свега шест недеља (Oxfam, 2021).

машинијих може да ради од куће док тај удео код 20% најбогатијих износи 25,5%.

Слична анализа степена образовања и богатства и њихове повезаности са могућношћу рада од куће урађена је на нивоу земаља чланица ОЕЦД (OECD). Према том истраживању, слабо плаћени радници који су уједно и мање образовани претежно су запослени у делатностима које није могуће обављати од куће – здравствени радници који раде на пословима неге, запослени у продавницама, јавном превозу, производњи и преради хране, домари и мајстори који раде на одржавању, пољопривредни и фабрички радници, возачи камиона итд. Подаци говоре да запослени који припадају групи од 25% са највећим зарадама уједно су и образованији и имају за 50% већу вероватноћу да могу да раде од куће у односу на запослене чија висина зараде спада у најнижих 25% (OECD, 2020).

Такође, значајно је већа вероватноћа да су слабо плаћени радници запослени у секторима које је највише погодило привремено затварање и да су остали без посла или им је смањена плата. На пример, у Уједињеном Краљевству, 50% запослених који имају факултетску диплому били су у могућности да раде од куће док је тај проценат за оне без факултетске дипломе износио свега 6% (Improvement Service, 2020). Потом, у истој земљи за запослене чија зарада спада у најнижих 10% постоји седам пута већа вероватноћа да су радили у секторима који су директно погођени привременим затварањем у односу на запослене чија зарада спада у 10% највиших зарада. Исто тако, у тој земљи су радници који су били у могућности да раде од куће у просеку зарадили дупло више од оних који су били запослени у секторима чији је рад био привремено обустављен. У Канади су у фебруару и априлу 2020. године они са ниском зарадом дупло више губили посао у односу на све остале запослене раднике (OECD, 2020). У Америци су у сектору интензивне друштвене интеракције (social expenditure sector) који нуди добра чија конзумација зависи од друштвене интеракције (забава, транспорт, хотелијерство, смештај) претежно запослени сиромашни и они који припадају маргинализованим друштвеним групама попут афроамеричке и латиноамеричке популације. Осим што запослени у том сектору имају већу вероватноћу да се заразе, њихове плате су мале због чега им је приступ здравству ограничен. Није мање важно да у Америци у просеку 71% запослених има плаћено боловање, а у сектору интензивне друштвене интеракције тек 52% (Nassif-Pires *et al.*, 2020). Слично томе, у Америци 90% запослених са висином зараде која их сврстава у 25% најплаћенијих има плаћено боловање, док тај удео за запослене са

зарадом која их сврстава у 25% најниже плаћених износи 47% (Oxfam, 2021).

На основу тих налаза постаје јасна потенцијална моћ удара пандемије на даља продубљивања у неједнакостима јер радници који немају могућност да раде од куће немају начина да се осигурају од свих могућих негативних последица пандемије. Због тога ће негативне последице пандемије на нивоу појединачних земаља у значајно већој мери трпети сиромашни и мање образовани у односу на средње богате, односно богате и образованије. Слично томе, на основу тих параметара, на глобалном нивоу ће знатно више трпети ЗУР него РЗ.

Глобалне неједнакости у расположивости и приступу здравственим капацитетима

Посебан проблем за ЗУР представља и недостатак здравствених капацитета. На глобалном нивоу, 40% чланица СЗО има мање од 10 лекара на 10.000 становника. На пример, на глобалном нивоу, у Африци се налази 22% заражених, а истовремено поседује свега 3% укупног броја здравствених радника. Јужна Африка и Индија имају свега два здравствена радника на 1.000 становника, а Швајцарска и Норвешка преко 20 (Dunn, 2020). РЗ у просеку поседују четири болничка лежаја на 1.000 становника, а ЗУР свега 0,6. Од 45 земаља Подсахарске Африке, њих 34 годишње троши мање од 200 УСД пер capita на здравство, а њих пет мање од 50 УСД. Малави поседује 25 лежајева интензивне неге за 17 милиона становника, а Судан 24 за 11 милиона становника (Burke & Okiror, 2020; Cliffe, 2020). У Јужној Азији је просек 2,8 кревета интензивне неге на 100.000 становника, у Бангладешу има укупно 1.100 лежајева интензивне неге на 157 милиона становника, а у Бразилу 7,6 на 100.000 становника (Hanieh, 2020; Salluh & Lisboa, 2016).¹⁰

10 Сиромашни делови становништва и маргинализоване друштвене групе изложени су већем ризику да оболе од вируса корона и да од њега премину због суженог приступа превентивним здравственим мерама, адекватној здравственој нези и заступљености хроничних болести које повећавају вероватноћу смртог исхода. Наравно, тај случај није ограничен на ЗУР – на пример, у богатим зонама Њујорка проценат негативног COVID-19 теста је 65%, док је тај проценат у сиромашним зонама града испод 40% (Schmitt-Grohe *et al.*, 2020). Слично томе, у градским зонама у Америци у којима већину чине домаћинства која живе испод границе сиромаштва или афроамеричка популација, значајно расте удео пушача, алкохоличара, наркомана и бескућника, али и заступљеност хроничних болести попут астме, проблема са бубрезима, дијабетеса, коронар-

Глобалне неједнакости у дознакама миграната

Привредне токове и здравствене капацитете у ЗУР додатно угрожава значајан пад дознака миграната, који због контракције привредне активности у РЗ губе послове, имају мање приходе или прелазе на лошије плаћена радна места. Дознаке миграната су значајан извор финансирања за домаћинства у ЗУР – 2019. године у свету је било 272 милиона миграната укључујући 26 милиона избеглица. Исте године је забележен рекорд у дознакама ка ЗУР које су достигле износ од 554 млрд. УСД, што је било једнако 8,9% БДП-а ЗУР и биле су први пут изнад износа прилива страних директних инвестиција (World Bank, 2020a). Глобалне дознаке су након избијања ГФК пале за 5%, док је за 2020. годину процењено да ће пасти за 20% (World Bank, 2020b). Због удара пандемије и пратеће глобалне привредне контракције, дознаке ка ЗУР ће 2020. године опасти за више од 100 млрд. УСД. Међу ЗУР су на пад у дознакама посебно рањиве Сомалија, Хаити, Јужни Судан и мале острвске земље попут Тонге, у којима је удео дознака у БПД изнад 30%. Такође, значајно ће бити погођене и земље попут Пакистана, Индије, Филипина, Мексика, Египта и Нигерије којима су дознаке најзначајнији извор екстерног финансирања. Највећи пад у дознакама ће доживети земље Европе и централне Азије (28%) и Подсахарске Африке (23,1%) (World Bank, 2020a).

Глобалне неједнакости удара пандемије на извозне приходе

Посебан проблем за ЗУР представља пад у глобалној производњи, па самим тим и у тражњи за примарним производима (енергенти, метали, храна) који у већини случајева чине већину извозних прихода тих земаља. Због значајног пада тражње за њима, цене на глобалним тржиштима су значајно пале.

них болести, опструктивне болести плућа, високог крвног притиска и канцера. Стога, не чуди податак да је стопа смртности афроамеричке популације од вируса корона три пута већа од стопе смртности белачке популације. Штавише, тај однос је у неким америчким савезним државама достигао износ од шест или седам (Nassif-Pires *et al.*, 2020). Од укупног броја умрлих у Америци, 25% су припадници афроамеричке популације иако чине свега 13% укупног становништва (The COVID Racial Data Tracker). Према неким проценама, да је у Америци белачка стопа смртности од вируса корона била једнака за афроамеричку и латиноамеричку популацију, до краја 2020. године било би и даље живо 22.000 Афроамериканаца и Латинамериканаца (Oxfam, 2021).

Најжешћи удар је претрпела сирова нафта, чија је тражња 2020. односу 2019. годину пала за до сада незабележених 9%, углавном због рестрикција у путовањима и пада у трговинским токовима.¹¹ Последице, цена нафте на светском тржишту 2020. године пала је за значајних 34% највише због тога што се две трећине нафте користи за транспорт. С друге стране, цене метала су у првој половини 2020. године значајно пале због краткотрајног застоја производње у Кини, чији је удео у глобалној потражњи за металима 50%. У другој половини године цене метала су се опоравиле заједно са индустријском производњом у Кини. Слично као и цене метала, закључно са мајем 2020. године цене хране су пале за 7% да би се у другој половини године опоравиле и биле за 4% изнад цена 2019. године, пре свега због недовољне понуде и значајно веће тражње од очекиване за јестивим уљем и брашном (World Bank, 2021).

Са падом цена примарних производа уско је повезан пад у приходима од туризма који такође чине значајан извор девизних прилива за ЗУР – 30% укупних прихода од извоза услуга и око 50% у најсиромашнијим земљама света. На глобалном нивоу, у првих десет месеци 2020. године међународни доласци туриста су пали за 72%, то јест за 900 милиона у односу на исти период прошле године. Речју, на глобалном нивоу приходи од туризма су пали за 935 млрд. УСД, што је десет пута већи пад од онога који се десио након избијања ГФК (UNWTO, 2020).

Глобалне неједнакости у акумулацији дуга

У последњој деценији, то јест у периоду 2010–2018, светски дуг је акумулиран на до сада незабележеном нивоу од 230% светског БДП. Доминантан утицај на акумулацију тог дуга имало је задужење ЗУР у посматраном периоду. Укупан дуг ЗУР (јавни и приватни, спољњи и унутрашњи) у посматраном периоду је порастао за 54% БДП са нивоа од 114% на крају 2010. на ниво од скоро 168% БДП (55 хиљада млрд. УСД) на крају 2018. године. Уколико се из разматрања искључи Кина, чији је дуг убедљиво најбрже растао, укупан дуг ЗУР је у посматраном периоду порастао на ниво од 107% БДП. Не рачунајући Кину, укупан дуг ЗУР је у посматраном периоду растао просечно 2% БДП и 7% БДП годишње уколико се у анализу укључи

11 Према проценама Светске трговинске организације, светска трговина је 2020. пала између 12% и 32% у односу на 2019. годину (World Trade Organization, 2020).

Кина. Такав раст је незабележен у последњих 50 година. Више од трећине ЗУР је у посматраном периоду искусило кумулативни раст дуга у износу већем од 20% БДП, док је у најсиромашнијим земљама света дуг порастао са 48% БДП (137 млрд. УСД) на ниво од 67% БДП (268 млрд. УСД). Удео укупног дуга у БДП порастао је у чак 80% ЗУР. Није мање важно да су, искључујући Кину, упоредо расли и јавни и приватни дуг тако да удео раста јавног дуга у укупном расту дуга 60% и преосталих 40% представља удео раста приватног дуга у укупном расту дуга. Посебно је забрињавајући раст екстерног дуга ЗУР – искључујући Кину у којој је доминантно растао унутрашњи дуг – који је у посматраном периоду у просеку порастао за 9% БДП на ниво од 35% БДП (Kose *et al.*, 2020). Негативни трендови претеране акумулације ризичног екстерног дуга наставили су се 2019. године када је укупан екстерни дуг ЗУР са ниским нивоом дохотка порастао са 80 млрд. УСД 2006. на 160 млрд. УСД 2019. године. Највећи удео у том расту има негарантовано задуживање код приватних инвеститора¹² чији се удео у укупном екстерном дугу повећао са 3,2% 2010. на 10% 2019. године. У сличној, незавидној позицији, нашле су се и ЗУР са нижим средњим дохотком чији је екстерни приватни дуг порастао са 565 млрд. УСД 2006. на 1,8 хиљада млрд. УСД 2019. године. Услед пандемије вируса корона, ситуација се 2020. године додатно погоршала – државе ЗУР су се у периоду април–август на међународном тржишту обвезница задужиле за додатних 100 млрд. УСД. Због тога је 2020. године удео јавног дуга у БДП ЗУР порастао за више од 8% БДП, са 52,1% на 60,8% БДП-а, што је драстичан раст у поређењу са укупним растом од 4% БДП у периоду 2018–2019. (Chandrasekhar, 2021). Није мање важно то што 2020. и 2021. године ЗУР доспева на наплату значајан износ јавног дуга емитованог у виду краткорочних међународних обвезница. Посебан проблем је краткорочни екстерни дуг ЗУР – 2020. је на наплату доспело 1,62 хиљаде млрд. УСД, а 2021. године доспева још 1,08 хиљада млрд. УСД (UNCTAD, 2020).

Нагомилани дугови, пад привредне активности и последично смањени порески приливи значајно онемогућавају ЗУР да се боре против ширења заразе, привредних потешкоћа и да се наново задуже. Удео јавног дуга у БДП у периоду 2018–2020. растао је у свим земљама и значајно се убрзао 2020. године и због раста задуживања и због пада привредне активности.¹³ Такође, очигледно је да ЗУР са

12 Приватни негарантовани дугорочни дуг је екстерна обавеза чију исплату не гарантује држава.

13 Управо услед тих фактора, глобални дуг је 2020. године нарастао на 277 хиљада млрд. УСД, то јест на 365% глобалног БДП. Према тим проценама, укупан дуг РЗ ће порасти са нивоа од 380% комбинованог БДП РЗ 2019. на 432% до краја

средњим и ниским нивоом дохотка имају мањи удео јавног дуга у БДП него РЗ. Међутим, с друге стране, удео каматних обавеза у пореским приходима ЗУР значајно је већи и далеко је брже порастао 2020. године у односу на РЗ – удео каматних обавеза у пореским приходима РЗ порастао је са нивоа од 8,8% 2018. на 10,4% 2020. године, док је у ЗУР са средњим нивоом дохотка порастао са 12,1% на 13,8%, а у ЗУР са ниским нивоом дохотка са 18% на 32,9% (International Monetary Fund, 2020c).

Додатан проблем ЗУР представљају кредити ММФ, који су углавном условљени мерама штедње. У периоду март–септембар 2020, 76 од укупно 91 кредита ММФ који су одобрени 81 ЗУР били су условљени резањем јавне потрошње, која потом потенцијално води резању здравствених трошкова, пензија, трансферних плаћања, замрзавању надница и резању плата запослених у јавном сектору попут здравствених радника и просветара. У девет земља, укључујући Анголу и Нигерију, тражено је подизање пореза на додату вредност који је регресиван порез и најжешће погађа сиромашне. У 14 земаља, укључујући Лесото, Тунис, Барбадос и Ел Салвадор, тражено је да се замрзну или смање плате или смањи запосленост у јавном сектору. У Еквадору је тражено да се смање повећана улагања у здравство и да се обуставе трансферна плаћања за најсиромашније слојеве друштва (Oxfam, 2020b). Такође, скоро трећина земаља које су се задужиле код ММФ суочава се са додатним трошковима на име неплаћених камата на постојећи дуг (укупан износ већи од 4 млрд. УСД) (The Coin Investor, 2021).

Свесне проблема са којима се сусрећу ЗУР, Г20 су у априлу прошле године донеле одлуку о привременој суспензији наплате билатералног државног дуга од ЗУР који доспева 2020. године. Тај споразум носи назив Иницијатива за суспензију дугова (Debt Service Suspension Initiative – ИСД). Г20 су полагале наду да ће се тој иницијативи придружити и приватни финансијери. То се, нажалост, није десило. Укупан дуг 73 ЗУР које су укључене у ИСД износи 374 млрд. УСД, од којих 257 млрд. УСД дугују приватним финансијерима због чега је домет те иницијативе врло ограничен. Наиме, ИСД тим земљама нуди привремену суспензију исплате дуга у износу од 12,2 млрд. УСД, што је једнако 0,65% њиховог комбинованог БДП. Другим речима, у питању је практично безначајна сума уколико се има у виду да њихов дефицит буџета 2020. године у просеку износи 10–12% БДП. На крају, за тај програм се пријавило свега 46 ЗУР које

2020. године. Дуг ЗУР ће до краја 2020. године достићи ниво од 250% комбинованог БДП ЗУР (Campos, 2020).

су стекле право на привремену суспензију дуга у износу од 5 млрд. УСД 2020. године. Ипак, дубина кризе која је настала услед пандемије вируса корона говори да тако мали отпис и мораторијум дуга неће бити довољни – потребни су значајно и правровремено реструктурирање дуга и отпис дела сувереног дуга за 2020. и 2021. годину. Данас 120 ЗУР екстерним повериоцима дугује укупно 3,1 хиљаду млрд. УСД и сервисирање овог дуга ће бити велика препрека опоравку тих земаља, па самим тим и глобалне економије.

Глобалне неједнакости у капацитету спровођења потпорних фискалних мера

Пандемија вируса корона која је жестоко погодила глобалну привредну активност захтева, без сумње, значајан пораст фискалних трошкова држава како би се не само суочиле са тренутном кризом већ и да би се покренуо опоравак запослености, инвестиција и производње у средњем и дугом року. Међутим, могућности за снажан фискални одговор су различите, а ЗУР се налазе у посебно тешкој ситуацији из два разлога. Прво, као што смо поменули, значајан удео неформалне запослености, запослених у делатностма које се не могу обављати од куће и запослених у секторима које је највише погодило привремено затварање, стрмоглав пад у дознакама и шокови на страни извозних прихода дубоко су компромитовали могућност ЗУР да издвоје неопходна фискална средства за борбу против пандемије. Друго, значајно смањени порески приливи из претходно поменутих разлога такође угрожавају могућност ЗУР да изађу у сусрет претходно акумулираним дуговима, што даље угрожава њихову могућност да се додатно задуже ради фискалне подршке у борби против пандемије.

Очекивано, постоје изузетно изражене разлике у почетној позицији, то јест могућности фискалне подршке привреди између ЗУР и РЗ. Према процени ММФ, РЗ су, након избијања пандемије вируса корона, у просеку издвојиле фискалну подршку за привреду у износу од 22,6% БДП, док су ЗУР са средњим нивоом дохотка у просеку издвојиле 6,2% и ЗУР са ниским нивоом дохотка свега 2,4%. Те разлике су још израженије уколико се фискална подршка привреди прикаже по глави становника – 9.836 УСД у РЗ и свега 17 УСД у ЗУР са ниским нивоом дохотка. Речју, иако је БДП по глави становника у просеку 30 пута већи у РЗ него у ЗУР са ниским нивоом дохотка, њихова фискална потрошња по глави становника већа је 579 пута (International Monetary Fund, 2021).

Растуће глобалне неједнакости у расподели богатства и дохотка

Осим асиметричног удара пандемије гледано по привредној развијености, под снажнијим ударом пандемије су, глобално гледано, сиромашна домаћинства и маргинализоване друштвене групе и у РЗ и у ЗУР, што је допринело даљем расту неједнакости у расподели светског богатства и дохотка. И пре удара пандемије живели смо у свету који карактерише изразита неједнакост. Светско богатство је било концентрисано у рукама 2.000 милијардера – у периоду од десет година након избијања ГФК 2008. број милијардера се дуплирао, док је 2017. и 2018. године на свака два дана неко постао милијардер. С друге стране, половина светске популације живела је са мање од 5,5 УСД дневно – тачније 56% светског становништва је живело са примањима у распону од 2 до 10 УСД дневно. У четрдесетогодишњем периоду до избијања пандемије, најбогатијих 1% зарадило је дупло више од 50% најсиромашнијих. Другим речима, и пре избијања пандемије милијарде људи нису поседовале ресурсе неопходне да амортизују економске и друштвене шокове које је изазвало убрзано ширење смртоносне заразе. Преко три милијарде људи није имало приступ здравству, три четвртине запослених није имало приступ сигурносној мрежи и преко половине запослених у ЗУР живело је у радном сиромаштву (Oxfam, 2021).¹⁴

Након избијања пандемије вируса корона те неједнакости су се продубиле. Према проценама Оксфама, било је потребно само девет месеци да се богатство 1.000 најбогатијих људи на свету врати на ниво пре избијања пандемије, углавном због масивних фискалних инјекција влада РЗ које су водиле буму финансијских тржишта иако су реалне економије биле у највећем паду после Велике депресије тридесетих година прошлог века. Поређења ради, процењује се да ће сиромашнима бити потребно више од 10 година да поврате свој ниво богатства из периода пре избијања пандемије. У периоду између марта и децембра 2020. године, богатство најбогатијих људи на свету увећало се за 3,9 хиљада млрд. УСД, док се богатство 10 најбогатијих људи на свету увећало за 540 млрд. УСД, што је, према Оксфамовој процени, довољно да се спречи да било ко на свету постане сиромашан због избијања пандемије вируса корона и да се приде плати вакцинисање за све становнике света. Укупно богатство најбогатијих

14 Радно сиромаштво (working poverty) односи се на случајеве у којима је барем један члан домаћинства запослен и прима плату, при чему то домаћинство живи испод званичне границе сиромаштва.

људи на свету тренутно износи 11,95 хиљада млрд. УСД што је једнако укупном износу које су земље Г20 потрошиле у борби против пандемије (Oxfam, 2021).

Према једном новијем извештају, богатство 2.365 милијардера је у периоду март 2020 – март 2021. порасло за 4 хиљаде млрд. УСД (54%) са нивоа од 8,04 на 12,29 хиљада млрд. УСД. Према истом извештају, богатство најбогатијих 20 милијардера на свету порасло је за 742 млрд. УСД (68%) на ниво од 1,83 хиљаде млрд. УСД (Collins & Осамро, 2021). Поређења ради, БДП Италије је 2020. године износио 1,85, Канаде 1,6, Јужне Кореје 1,59, Русије 1,46, Бразила 1,36, Аустралије 1,33 и Шпаније 1,25 хиљада млрд. УСД (Global Peo Services, 2021). И на крају, богатство 13 најбогатијих милијардера на свету је у посматраном периоду порасло за 500% (Collins & Осамро, 2021).

Друга страна медаље растућих глобалних неједнакости јесте да СБ први пут у последњих 20 година најављује пораст глобалног екстремног сиромаштва. Почетком 2020. године нешто испод 10% светског становништва живело је са мање од 1,90 УСД дневно, 25% са мање од 3,20 УСД дневно и 40% или 3,3 милијарде људи са мање од 5,5 УСД дневно. Након удара пандемије, СБ очекује да ће се број екстремно сиромашних који живе са мање од 1,90 УСД дневно повећати за између 88 и 115 милиона 2020. са укупним порастом од 150 милиона до краја 2021. године (World Bank, 2020c). Истовремено ће се број људи који живе са мање од 5,5 УСД дневно повећати за 200–500 милиона до краја 2020. године. (Oxfam, 2021). Пандемија је у скоро свим земљама на свету изазвала пад примања најсиромашнијих слојева друштва (Christensen & Wells, 2020). Према Оксфамовој процени, до краја 2020. године најмање је 6.000 људи дневно умрло од глади која је директна последица пандемије вируса корона (Oxfam, 2021).

Закључак

Због своје заразности и потенцијалне леталности, пандемија новог вируса корона изазвала је огромне поремећаје у функционисању светске привреде. Нажалост, због различитих полазних позиција, штета коју трпе ЗУР значајно је већа од штете коју трпе РЗ. Свакако, излаз из кризе није могућ без заједничког одговора и координисаних редистрибутивних и здравствених политика. У том смислу, уколико РЗ не схвате да је на делу систем повезаних судова и да без обилне помоћи усмерене ка ЗУР излаз из кризе није на видiku, сва је прилика да ће привредне и здравствене потешкоће са којима се свет тренутно суочава потрајати.

Референце

- Bircan, Ç., Koczan, Z., & Plekhanov, A. (2020). Jobs at risk: Early policy responses to COVID-19 in emerging markets. In S. Djankov & U. Panizza (Eds.), *COVID-19 in Developing Economies* (pp. 230–241). London: CEPR Press.
- Burke, J., & Okiror, S. (2020, March 20). Africa's Fragile Health Systems Rush to Contain Coronavirus. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/20/africas-fragile-health-systems-rush-tocontain-coronavirus>
- Campos, R. (2020, November 18). Global debt to hit record \$277 trillion by year end on pandemic spending splurge: IIF. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-global-debt/global-debt-to-hit-record-277-trillion-by-year-end-on-pandemic-spending-splurge-iif-idUSKBN27Y239>
- Cliffe, J. (2020, April 22). Coronavirus Hits the Global South. *New Statesman*. <https://www.newstatesman.com/world/south-america/2020/04/coronavirus-hits-globalsouth>
- Chandrasekhar, C. P. (2021, February 9). The Challenge of LDC Debt. *International Development Economics Associates*. <https://www.networkideas.org/news-analysis/2021/02/the-challenge-of-ldc-debt/>
- Christensen, Z., & Wells, C. (2020). How is Covid impacting people living in poverty worldwide? *Development Initiatives*. <https://devinit.org/resources/covid-impacting-people-living-poverty-worldwide/#downloads>
- Collins, C., & Ocampo, O. (2021, March, 31). Global Billionaire Wealth Surges \$4 Trillion Over Pandemic. *Institute for Policy Studies*. <https://ips-dc.org/global-billionaire-wealth-surges-4-trillion-over-pandemic/>
- The Coin Investor (2021, March 3). The IMF's surcharges are unfit for purpose. *JNews*. <https://www.thecoininvestor.com/the-imfs-surcharges-are-unfit-for-purpose/>
- The COVID Racial Data Tracker. <https://covidtracking.com/race>
- Dunn, A. (2020, August 18). These countries have the most doctors and nurses. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2020/08/healthcare-doctors-nurses-covid-19/>
- Emanuel, E. J., Fabre, C., Halliday, D., Leland, R. J., Buchanan, A., Tan, K-C., & Chan, S. Y. (2021, March 9). How Many Vaccine Doses Can Nations Ethically Hoard? The Case for Sharing Supplies Prior to Reaching Herd Immunity. *Foreign Affairs*. https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2021-03-09/how-many-vaccine-doses-can-nations-ethically-hoard?utm_campaign=tw_daily_soc&utm_medium=social&utm_source=twitter_posts
- Global Peo Services. (2021). Top 15 Countries by GDP in 2020. <https://globalpeoservices.com/top-15-countries-by-gdp-in-2020/>
- Gottlieb, C., Grobovšek, J., Poschke, M., & Fernando Saltiel, F. (2020). Working from home: Implications for developing countries, In S. Djankov & U.

- Panizza (Eds.), *COVID-19 in Developing Economies* (pp. 242–256). London: CEPR Press.
- Griffin, R., & Armstrong, D. (2020, November 9). Pfizer Vaccine's Funding Came From Berlin not Washington. *Bloomberg*. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-11-09/pfizer-vaccine-s-funding-came-from-berlin-not-washington>
- Hanieh, A. (2020, March 27). This is a Global Pandemic – Let's Treat it as Such. *Verso*. <https://www.versobooks.com/blogs/4623-this-is-a-global-pandemic-let-s-treat-it-assuch>
- Improvement Service. (2020). *Poverty, Inequality and COVID-19. A brief summary of some issues and potential impact on those living in socio-economic disadvantage*. <https://www.improvementservice.org.uk/covid-19-support-for-councils>
- International Labour Organization. (2018). *Women and Men in the Informal Economy: A Statistical Picture*. Geneva: ILO.
- International Labour Organization. (2020). *ILO Monitor 2nd edition: COVID-19 and the world of work*. https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_740877/lang--en/index.htm
- International Monetary Fund. (2020a, April). *World Economic Outlook: The Great Lockdown*. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>
- International Monetary Fund (2020b, October). *World Economic Outlook: A Long and Difficult Ascent*. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>
- International Monetary Fund (2020c, April). *Fiscal Monitor*. <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2020/04/06/fiscal-monitor-april-2020>
- International Monetary Fund (2021, January Update). *Fiscal Monitor*. <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/01/20/fiscal-monitor-update-january-2021>
- Kose, M. A., Nagle, P., Ohnsorge, F. & Sugawara, N. (2020). *Global Waves of Debt: Causes and Consequences*. The World Bank Group. <https://www.worldbank.org/en/research/publication/waves-of-debt>
- Medecins Sans Frontiers (2020, November 11). *Governments must demand pharma make all COVID-19 vaccine deals public* [Press release]. <https://www.msf.org/governments-must-demand-all-coronavirus-covid-19-vaccine-deals-are-made-public>
- Merelli, A. (2021, February 2). Pfizer's Covid-19 vaccine is set to be one of the most lucrative drugs in the world. *Quartz*. <https://qz.com/1967638/pfizer-will-make-15-billion-from-covid-19-vaccine-sales/>
- Midões, C. & Seré, M. (2021, February 6). Millions of Europeans would fall into vulnerability if it were not for COVID-19 unemployment benefits. *CEPR*. <https://voxeu.org/article/millions-europeans-would-fall-vulnerability-without-covid-19-unemployment-benefits>

- Nassif-Pires, L., De Lima Xavier, L., Masterson, T., Nikiforos, M., & Rios-Avila, F. (2020). *Pandemic of Inequality* (Levi Economics Institute of Bard College Public Policy Brief No. 149). Levi Economics Institute of Bard College. <http://www.levyinstitute.org/publications/pandemic-of-inequality>
- OECD (2020). *Employment Outlook. Worker Security and the COVID-19 Crisis*. https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1686c758-en/1/3/1/index.html?itemId=/content/publication/1686c758-en&csp_=fc80786ea6a3a7b4628d3f05b1e2e5d7&itemIGO=oecd&itemContentType=book
- Oxfam (2020a). *Fighting inequality in the time of COVID-19: The Commitment to Reducing Inequality Index 2020*. <https://www.oxfam.org/en/research/fighting-inequality-time-covid-19-commitment-reducing-inequality-index-2020>
- Oxfam (2020b). *Spending, Accountability, and Recovery Measures included in IMF COVID-19 loans*. <https://www.oxfam.org/en/international-financial-institutions/imf-covid-19-financing-and-fiscal-tracker>
- Oxfam (2021). *The Inequality Virus*. <https://www.oxfam.org/en/research/inequality-virus>
- Pandey, G. (2020, April 24). Coronavirus: Is Social Distancing an Oxymoron in India? *BBC News*. <https://www.bbc.co.uk/news/world-asia-india-52393382>
- Prabhala, A., Jayadev, A., & Baker, D. (2020, December 7). Want Vaccines Fast? Suspend Intellectual Property Rights. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/12/07/opinion/covid-vaccines-patents.html>
- Rouw, A., Wexler, A., Kates, J., & Michaud, J. (2021, March 17). Global COVID-19 Vaccine Access: A Snapshot of Inequality. *KFF*. <https://www.kff.org/policy-watch/global-covid-19-vaccine-access-snapshot-of-inequality/>
- Salluh, J. I. F., & Lisboa, T. (2016). Critical Care in Brazil. *ICU Management and Practice* 16 (3), 189–191. <https://healthmanagement.org/c/icu/issuearticle/critical-care-in-brazil-1>
- Schmitt-Grohé, S., Teoh, K., & Uribe, M. (2020). *COVID-19: Testing Inequality in New York City* (NBER Working Paper No. 27019). National Bureau of Economic Research. <https://www.nber.org/papers/w27019>
- Sur, P. & Mitra, E. (2020, March 31). Social Distancing is a Privilege of the Middle Class: For India's Slum Dwellers it will be Impossible. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2020/03/30/india/india-coronavirus-social-distancing-intlhnk/index.html>
- UNCTAD (2020). *The coronavirus shock: A story of another global crisis foretold and what policymakers should be doing about it*. <https://unctad.org/publications-search?Operator=and&keys=The+coronavirus+shock%3A+A+story+of+another+global+crisis+foretold+and+what+policymakers+should+be+doing+about+it>
- UNWTO (2020, December). Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism. <https://www.unwto.org/impact-assessment-of-the-covid-19-outbreak-on-international-tourism>

- World Health Organization (2021, January 18). WHO Director-General's opening remarks at 148th session of the Executive Board. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-148th-session-of-the-executive-board>
- World Bank (2020a, April 22). *Migration and Development* [Brief]. <https://www.worldbank.org/en/topic/socialprotection/publication/covid-19-crisis-through-a-migration-lens>
- World Bank (2020b, April 16). *Poverty and Distributional Impacts of COVID-19: Potential Channels of Impact and Mitigating Policies* [Brief]. <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/poverty-and-distributional-impacts-of-covid-19-potential-channels-of-impact-and-mitigating-policies>
- World Bank (2020c, October 7). *COVID-19 to Add as Many as 150 Million Extreme Poor by 2021* [Press release]. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/07/covid-19-to-add-as-many-as-150-million-extreme-poor-by-2021>
- World Bank (2021). *Global Economic Prospects*. <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
- World Trade Organization (2020, April 8). *Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global economy* [Press release]. https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm

Ognjen Radonjić*

A CORONAVIRUS PANDEMIC AND GROWING GLOBAL INEQUALITIES

Abstract: The paper discusses different perspectives of the asymmetric impact of the coronavirus pandemic on economic activity and inequality in the distribution of wealth and income in developing countries in comparison to developed ones. Based on the available data, we conclude that, at the present moment, developing countries are in a far more unfavorable position compared to developed countries due to uneven global distribution of vaccines, the volume of informal employment and opportunities to work from home, availability and access to health services, massive dependence on migrant remittances, significant decrease in export revenues, excessive debt accumulation, insufficient fiscal response capacity and sizeable inequality in income and wealth distribution.

Key words: coronavirus, vaccines, informal employment, economic activity, inequality

* Full Professor at the Faculty of Philosophy, University of Belgrade. Research area – Economics. E-mail address: oradonji@f.bg.ac.rs.